
પ્રવચન નં. ૭૬, ગાથા-૭૭ થી ૮૧, રવિવાર, કારતક સુદ ૮, તા.૨૮-૧૦-૧૯૭૯

‘નિયમસાર’ પરમાર્થ પ્રતિક્રમણ. યથાર્થ પ્રતિક્રમણ કોને કહે છે? ઝીણી વાત છે.

એ ‘ચૌદ ભેદવાળાં માર્ગણાસ્થાનો...’ આહાહા..! જ્ઞાનની પર્યાયના ભેદો, ગતિના ભેદો, દર્શનના ભેદો, સમક્રિતના ભેદો, એવા જે ભેદો, એ મારો પરમસ્વભાવભાવ, એમાં એ નથી. ધર્મને દષ્ટિમાં ત્રિકાળી પરમસ્વભાવભાવ લેતાં આ ભેદો તેમાં છે નહિ. આહાહા..! ચૌદ ભેદો એ નથી. તેમ ચૌદ જીવના ભેદો, પરમસ્વભાવભાવ વસ્તુ, જ્ઞાન આનંદનો સ્વભાવ

પરમ જે ત્રિકાળ, તેવા અભેદ સ્વભાવમાં જીવના ચૌદ ભેદો નથી. આહાહા...! તેમ ચૌદ ગુણસ્થાનો નથી. આહાહા...! ગુણસ્થાન જે પર્યાયમાં ભેદો છે બધા, ચૌદમું ગુણસ્થાન અને તેરમું ગુણસ્થાન, એ પર્યાયના ભેદો ત્રિકાળી પરમસ્વભાવની દૃષ્ટિ કરતાં, તેમાં એ ભેદ છે નહિ. આહાહા...! ત્રણ (ચઈને) બેતાલીસ (૪૨) આવ્યા. ચૌદ માર્ગાણા, ચૌદ જીવસ્થાન, ચૌદ ગુણસ્થાન.

‘શુદ્ધનિશ્ચયથી...’ પરમ શુદ્ધનિશ્ચયનો સ્વભાવભાવ, એકરૂપ પરમસ્વભાવભાવ, એકરૂપ ત્રિકાળી સહજાત્મસ્વરૂપ ત્રિકાળી સ્વભાવ પારિણામિકભાવ કે જ્ઞાયકભાવ એ ‘શુદ્ધનિશ્ચયનયથી પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ આહાહા...! હું તો પરમસ્વભાવભાવવાળો મારો આત્મા (છે). પરમસ્વભાવભાવ. પરમભાવસ્વભાવવાળો એમ ભાષા લેવી. પરમભાવસ્વભાવવાળો. પરમભાવ, જ્ઞાયકભાવ, ધ્રુવભાવ, શુદ્ધ પારિણામિકભાવ, એવા ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને (–પરમભાવ જેનો સ્વભાવ છે એવા મને) નથી.’ આહાહા...! અભેદ દૃષ્ટિમાં એ ભેદ છે નહિ. એ બધા ભેદ તો વ્યવહારનયનો વિષય છે. છે એટલું જાણવાલાયક છે, આદરવાલાયક એ નથી. આહાહા...! પરમભાવ સ્વભાવવાળું તત્ત્વ, પરમભાવ ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ, એવું સ્વભાવવાળું તત્ત્વ, જેનો સ્વભાવ પરમભાવ, એમાં ભેદો નથી. ઓહોહો...! આ સમ્યગ્દર્શનનો વિષય. ઝીણું પડે પણ માર્ગ તો આ છે. આહાહા...!

વર્તમાન પર્યાયને ત્રિકાળી પરમભાવસ્વભાવ તરફ વાળવી, તેમાં પણ પરમસ્વભાવભાવમાં એ પર્યાય જે વાળી એ પણ એમાં નથી. આહાહા...! આવો માર્ગ! પરમશાંત, શીતળ ચંદ્ર સ્વભાવ જેમ શીતળ એમ પરમ શીતળ સ્વભાવ એવો આત્મા, પૂર્ણ સ્વભાવ, એકરૂપ ભાવ, અભેદ ભાવ એમાં આ ભેદ મારે નથી. આહાહા...! કહો, હવે અહીંયાં તો હજી ધંધા અને વેપારમાં.. હમણા ગાયું નહિ? સરવાળો માંડજો. શું હુંદગીનો સરવાળો? શું કર્યું તમે જિંદગીમાં? સરવાળો માંડજો. આહાહા...!

હું... એમ કહ્યું ને? પરમસ્વભાવ, ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ પરમભાવસ્વભાવવાળાને, એટલે જેણે દૃષ્ટિમાં પરમસ્વભાવભાવ લીધો, એને-મને આ ભેદો મારામાં નથી. આહાહા...! અહીં સુધી જાવું. એ વિના સમ્યગ્દર્શન ન હોય, સમ્યગ્જ્ઞાન ન હોય, (સ્વરૂપના) આચરણનો આનંદ પણ અભેદની દૃષ્ટિ વિના ન થાય. આહાહા...!

ભાષા કેવી છે? કે ‘શુદ્ધનિશ્ચયનયથી...’ શુદ્ધ નિશ્ચયસ્વભાવની ત્રિકાળ સ્વભાવની દૃષ્ટિથી, ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ એટલે કે મને. હું ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ એટલે જેણે પરમભાવસ્વભાવ દૃષ્ટિમાં લીધો તેને, મને તે આ ગુણસ્થાન અને ભેદ છે નહિ. આહાહા...! હવે અહીં તો દયા, દાન, વ્રત કરો (તો) કલ્યાણ થાય, ભાઈ! આ તો ચોથે ગુણસ્થાને પરમસ્વભાવવાળાને.

ચૈતન્યદળ વસ્તુ જે આખી પડી છે, સત્ તત્ત્વ, આત્મતત્ત્વ, જે વસ્તુનું દળ-તત્ત્વ છે

એ પરમસ્વભાવવાળાને, પરમભાવસ્વભાવવાળાને... આહાહા...! મારો પરમભાવસ્વભાવવાળાને, મને એ માર્ગણા, જીવસ્થાન ને ગુણસ્થાન નથી. આહાહા...! અહીં સુધી જાય ત્યારે એને સમ્યગ્દર્શન થાય. આહાહા...! સમ્યગ્દર્શન પણ જેનો વિષય નથી. ચોથું ગુણસ્થાન, તેરમું ગુણસ્થાન પણ જેનો વિષય નથી. આહાહા...! જે દષ્ટિ પર ઉપર અને ભેદ ઉપર ને પર્યાય ઉપર છે, એ દષ્ટિની ગુલાંટ ખાતા પરમભાવસ્વભાવવાળો હું. એમ દષ્ટિએ જ્યારે પરમભાવસ્વભાવને પકડ્યો, ત્યારે કહે છે કે પરમભાવસ્વભાવવાળા એવા મને આ ભેદો નથી. આહાહા...! હવે અહીં તો તકરાર (કરે). બહારના વાંધા. નિમિત્તથી થાય અને કમબદ્ધ નહિ ને પર્યાયમાં પણ દયા, દાનના કષાય મંદના ભાવ કરવાથી, સરાગચારિત્ર કરવાથી વીતરાગચારિત્ર થાય. આહાહા...!

અહીં તો (કહે છે), દષ્ટિના વિષયમાં પરમભાવસ્વભાવવાળો એવો હું, તેને મારી ચારિત્રની પર્યાયના ભેદ પણ એ મારી ચીજમાં નથી. આહાહા...! છે? ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ એટલે કે એવા મને.. એવા મને. કથનમાં કહેવું હોય તો શું કરે? પરમભાવસ્વભાવ નિધાન, જેના એક જ્ઞાનગુણમાં કેવળની પર્યાયો અનંતી અનંતી પડી છે એવો એક જ્ઞાનગુણ, ક્ષાયિક સમકિતની પર્યાય જે અનંતી અનંતી છે એવો એક શ્રદ્ધાગુણ. આનંદની પર્યાય પરમાત્માને અનંત અનંત આનંદ પ્રગટ્યો, એવા અનંત આનંદની અનંતી પર્યાય જેમાં ભરેલી છે એવા આનંદમાં, એવો આનંદાદિ ગુણનો સ્વભાવ એવો પરમભાવ... આહાહા...! એવા ‘પરમભાવસ્વભાવવાળાને...’ એટલે કે એવા મને, એમ. આહાહા...! ગજબ કામ છે, પ્રભુ! માર્ગ બહુ ઝીણો છે. આહાહા...!

અહીં તો બહારની ધમાલથી જાણે આમ કર્યું... આ કર્યું... આ કર્યું... મંદિર બનાવ્યું ને ૨૫ લાખનું મંદિર બનાવ્યું, ૫૦ લાખનો ખર્ચ કર્યો અને એનાથી ધર્મ થશે. આહાહા...! રાગની મંદતા કરી હોય તો પુણ્ય છે. પણ એ પુણ્ય પણ મારા પરમભાવસ્વભાવવાળાને નથી. આહાહા...! ત્રણકાળ, ત્રણલોકમાં રહેલો ભગવાન મારું સ્વરૂપ, પરમભાવસ્વભાવ, પરમભાવસ્વભાવ... આહાહા...! એવા મને... એવા મને આ ભેદો નથી. આહાહા...! એનું નામ પરથી હટીને અભેદમાં ગયો તેનું નામ નિશ્ચયપ્રતિક્રમણ છે. આહાહા...!

હવે બીજી વાત લે છે. ‘મનુષ્ય અને તિર્યચપર્યાયની કાયાના,...’ નારકી અને દેવ નથી લીધા. કારણ કે એ તો નારકીનું શરીર તો ... દેવનું શરીર અનુકૂળ.. હવે આ તિર્યચ અને મનુષ્ય બેની વાત લીધી. અને એ જ પોતે સમકિત પામી શકે છે. તિર્યચ પાયમું ગુણસ્થાન પામી શકે છે, મનુષ્ય કેવળ પામી શકે છે. નારકી અને દેવ તો ચોથા ગુણસ્થાનને પામી શકે. આગળ વધી શકે નહિ. એથી એની દેહની વાત ન લીધી. અહીં તો ‘મનુષ્ય અને તિર્યચપર્યાયની કાયા...’ આ શરીર, એમાં ‘વયકૃત વિકારથી...’ વયકૃત વિકાર. શરીરની અવસ્થારૂપી વય. બાળવય, યુવાનવય, સ્થવિરવય, વૃદ્ધવય, એવા ‘ફેરફારથી’ ઉત્પન્ન થતા

બાળ-યુવાન-સ્થવિર-વૃદ્ધાવસ્થારૂપ અનેક સ્થૂલ-કૃશ વિવેધ ભેદો...' આહાહા...! શરીરની અવસ્થા બાળ, યુવાન અને વૃદ્ધ અને સ્થવિર. એ બધી અવસ્થાઓ મારે નથી. આહાહા...! હું યુવાન નથી, હું વૃદ્ધ નથી, હું બાળક નથી, હું સ્થવિર નથી. આહાહા...!

એવા 'ભેદો શુદ્ધનિશ્ચયનયના અભિપ્રાયે...' શુદ્ધનિશ્ચયનો જે અભિપ્રાય, ત્રિકાળી પરમ એકરૂપ સ્વભાવભાવના અભિપ્રાયે, બાળ-યુવાન-વૃદ્ધ અવસ્થા આદિ મારે નથી. આહાહા...! ૨૫-૩૦ વર્ષની યુવાન અવસ્થા. ફાટેલું શરીર હોય, પાંચ-પાંચ ચુરમાના લાડવા ઉડાવતા હોય. પતરવેલીયા સાથે લે. ચાલે તો જમીન ધ્રુજે, જોડા પહેરેલા હોય ને... આહાહા...! બાપુ! શરીરની અવસ્થાની દશા એ આત્માની નથી. આહાહા...! ભાઈ! એ તો જડની દશા છે. એ વ્યક્ત વિકાર છે. બાળ-યુવાન એ બધો વ્યક્ત વિકાર છે. સ્વભાવમાં નથી. આહાહા...! અહીં જાવું.

યુવાન અવસ્થા. ચક્રવર્તીનો પુત્ર હોય, તીર્થંકરનો પુત્ર હોય... આહાહા...! જેની દેવો સેવા કરતા હોય, તેની દેવ પણ સંભાળ કરે. આહાહા...! એવું જે યુવાન શરીર, રૂપાળું, પહેલા સંઘયણવાળું. પણ આ બાળ-યુવાન-વૃદ્ધ-સ્થવિર એ વ્યક્ત અવસ્થા, એ શરીરની સ્થિતિ-અવસ્થા છે. એ મારે નથી, હું એમાં નથી, મારામાં એ નથી. આહાહા...! એ અંતરમાં ઉતારવું, બાપુ! એ અપૂર્વ વાત છે. આહાહા...!

એ બાળ અવસ્થા, યુવાન અવસ્થા, સ્થવિર... ૫૦-૬૦-૭૦ વર્ષની ઉંમરે સ્થિર થયો. 'વૃદ્ધાવસ્થાદિરૂપ અનેક સ્થૂલ-' શરીરનું સ્થૂળ. 'કૃશ...' પાતળું, જાડું, લઠ્ઠ. આહાહા...! એવા 'વિવિધ ભેદો શુદ્ધનિશ્ચયના અભિપ્રાયે...' મારા સમ્યગ્દર્શનના અભિપ્રાયે... આહાહા...! એના વિષયમાં જે અખંડ પરમાત્મા છે, તેમાં મારે આ અવસ્થાઓ નથી. આહાહા...! યૌવન અવસ્થા છતી ચીજ છે, એ મારી છતી ચીજમાં એ છતી નથી. આહાહા...! રૂપાળું શરીર હોય, સુંદર શરીર હોય, બધા અવયવો નમણા હોય, કુણા હોય, પાતળા હોય, કહે છે કે એ બધી અવસ્થાઓ સ્થૂળ કે કૃશ લઠ્ઠ જેવી હોય કે પાતળી હોય (એ મારે નથી). આહાહા...! લોકો નથી કહેતા કે મારી કાઠી પાતળી છે. શરીર પાતળું છે, મારું શરીર દળદાર છે, પુષ્ટ છે. અરે...! પ્રભુ! એ તો જડની દશા છે ને. એ આત્મામાં ક્યાંથી આવી? આત્મા એ દશાને અડતો પણ નથી ને. આહાહા...! યુવાન-બાળ-વૃદ્ધ અવસ્થાને આત્મા અડતો પણ નથી ને. આહાહા...! અને યુવાનની ઇન્દ્રિયો જે પુષ્ટ થાય એને પણ આત્મા અડતો નથી અને આત્માથી ઇન્દ્રિયની પુષ્ટિ થતી નથી. આહાહા...! એ તો જડની દશા (છે). આહાહા...! એ લિંગ આદિ કઠણ થાય કે નબળું પડે કે પાતળું પડે કે નપુસંકતા થાય, એ બધી જડની દશા છે. આહાહા...! મને નથી.

બાહ્યમાં કોઈ મનુષ્ય નપુંસક હોય, છતાં એ સમકિત પામી શકે છે. નારકી તો બધા નપુંસક જ છે. એની વાત લીધી નથી. દેવમાં નપુંસક છે નહિ. ત્યાં બધા દેવી ને દેવ

સ્ત્રી અને પુરુષ જ છે. અહીંયાં તિર્યચ અને મનુષ્યમાં વ્યક્ત ભેદ પડે છે. બાળ, વૃદ્ધ, યુવાન, સ્થવિર. આહાહા...! એ બધા ભેદો શુદ્ધનિશ્ચય મારો પ્રભુ સ્વભાવ, પરમસ્વભાવભાવ એવા મારે એ (ભેદો) છે નહિ. આહાહા...! પછી.

‘સત્તા,...’ મારી, ‘અવબોધ,...’ જ્ઞાન. ‘પરમચૈતન્ય (સ્વરૂપ) અને સુખની અનુભૂતિમાં...’ આહાહા...! ‘લીન એવા વિશિષ્ટ આત્મતત્ત્વને ગ્રહનારા...’ આહાહા...! અહીં તો ચોથે ગુણસ્થાનથી... આહાહા...! અનુભૂતિ લીધી છે ને? ‘સત્તા, અવબોધ, પરમચૈતન્ય અને સુખની અનુભૂતિમાં લીન એવા વિશિષ્ટ આત્મતત્ત્વ...’ એવું જે મારું ખાસ આત્મતત્ત્વ, કે જે હું આત્મતત્ત્વની અનુભૂતિમાં છું. આહાહા...! તેમાં ‘શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિકનયના બળે...’ શુદ્ધ દ્રવ્ય જેનું પ્રયોજન છે, તેના ‘બળે મારે સકળ મોહરાગદ્વેષ નથી.’ મોહ અને સકળ રાગ મારા સ્વરૂપમાં છે જ નહિ. આહાહા...!

જુઓ! આ પ્રતિકમણ. પ્રતિ-પાછું ખસવું, પાછું હઠવું. આહાહા...! પાછા હઠીને છે ત્યાં એકાગ્ર થાવું. ઝીણી વાતું, ભાઈ! વીતરાગધર્મ બહુ અલૌકિક છે. લોકોએ બહારથી મનાવીને ચલાવી લીધો છે. વ્રત કર્યા, અપવાસ કર્યા, શરીરથી બ્રહ્મચર્ય પાળ્યું એટલે થઈ ગયો ધર્મ. એ ધર્મ નથી. આહાહા...! એ શરીરથી ક્રિયા ન થઈ. એ મેં નથી કર્યું માટે ન થઈ. આહાહા...! અને મને રાગ થયો માટે શરીરની વિષયની ક્રિયા થઈ, એ પણ જૂઠી વાત છે. આહાહા...! અને મેં વિષયનો રાગ ન કર્યો તેથી શરીરની વિષયની ક્રિયા ન થઈ, એ પણ જૂઠી વાત છે. આહાહા...! એ શરીરની અવસ્થા તો શરીરને કારણે થઈ છે. એ (તો) મારામાં નથી પણ મારામાં મોહ અને રાગ-દ્વેષ એ પણ નથી. આહાહા...! આકરું પડે.

અહીં તો એમ કીધું ને? ‘સુખની અનુભૂતિમાં લીન...’ આહાહા...! મારો પ્રભુ અતીન્દ્રિય આનંદથી ભરેલો, એકલો જ્ઞાન અને આનંદનો કંદ-દળ, અતીન્દ્રિય જ્ઞાન અને આનંદનું દળ, ધ્રુવ સત્ત્વ, તત્ત્વ, એમાં લીન. આહાહા...! એવા મને ‘વિશિષ્ટ આત્મતત્ત્વ...’ એવો જે છે, તેને ગ્રહનારો જે શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક નય છે. આવું જે તત્ત્વ છે, તેને ગ્રહનારો જે શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક—શુદ્ધ દ્રવ્ય જેનું પ્રયોજન છે તે તેને પકડે છે. એના ‘બળે મારે સકળ મોહરાગદ્વેષ નથી.’ આહાહા...! ભગવાનની પૂજા ને દયાનો ભાવ શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિકનયના બળે મારામાં નથી. એટલે? શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિકનયની દૃષ્ટિનું બળ આવવાથી શુદ્ધ દ્રવ્યના પ્રયોજનની જે દૃષ્ટિ થતાં મારામાં મોહ અને રાગ-દ્વેષ છે નહિ. આહાહા...! પર્યાયમાં છે તે જાણવા લાયક છે. આદરવા લાયક તો આ ચીજ છે. આહાહા...!

હવે (કહે છે), ‘સહજ નિશ્ચયનયથી...’ સ્વભાવિક નિશ્ચયદૃષ્ટિથી ‘(૧) સદા નિરાવરણસ્વરૂપ,...’ મારો પ્રભુ ત્રિકાળી નિરાવરણ છે. સકળ નિરાવરણ છે. વસ્તુને કોઈ દિ’ આવરણ થયું નથી. આહાહા...! ૩૨૦ ગાથામાં આવ્યું છે. સકળ નિરાવરણ. આહાહા...! વસ્તુ છે, તત્ત્વ છે, જ્ઞાયકભાવથી ભરેલો, આનંદથી ભરેલો પદાર્થ (છે) એને આવરણ કેવું?

આહાહા...! એ તો પર્યાય ને રાગનો સંબંધ ને આવરણ પર્યાયમાં કહેવાય. વસ્તુમાં આવરણ-ફાવરણ છે નહિ. વસ્તુને આવરણ થાય તો વસ્તુ અવસ્તુ થઈ જાય. સમજાય છે કાંઈ? વસ્તુ છે એ જો ઢંકાય તો તો અવસ્તુ થઈ જાય. આહાહા...!

સહજ નિશ્ચયના સ્વભાવને કારણે ‘(૧) સદા નિરાવરણસ્વરૂપ, (૨) શુદ્ધજ્ઞાનરૂપ,...’ હું. હું સદા સહજ ચૈતન્યના નિશ્ચયનયથી ‘(૧) સદા નિરાવરણસ્વરૂપ, (૨) શુદ્ધજ્ઞાનરૂપ, (૩) સહજ ચિત્શક્તિમય,...’ આહાહા...! સ્વાભાવિક ચિત્શક્તિ. આહાહા...! એ લીધું છે. સ્વાભાવિક ચિત્શક્તિ. સ્વાભાવિક જ્ઞાનનું દળ. સ્વાભાવિક જ્ઞાનનું દળ. એ ત્રિકાળ જે સ્વાભાવિક જ્ઞાનનું દળ અને ‘(૪) સહજ દર્શનના સ્ફૂરણથી...’ સહજ દર્શનના સ્ફૂરણથી ‘પરિપૂર્ણ મૂર્તિ...’ આહાહા...! ‘(-જેની મૂર્તિ...’ સહજ સ્વરૂપ ‘સ્વરૂપ સહજ દર્શનના સ્ફૂરણથી પરિપૂર્ણ છે...’) પૂર્ણ છે, પ્રગટ પ્રગટ છે, વ્યક્ત છે. સંપૂર્ણ દર્શન પ્રગટ છે, વ્યક્ત છે પરિપૂર્ણ ભરેલું તત્ત્વ આખું. આહાહા...!

‘અને (૫) સ્વરૂપમાં અવિચળ સ્થિતિરૂપ...’ ચારિત્ર લે છે. ‘સ્વરૂપમાં અવિચળ સ્થિતિરૂપ સહજ યથાખ્યાત ચારિત્રવાળા...’ મારું સ્વરૂપ તો ચારિત્ર, યથાર્થ સ્વરૂપ ચારિત્ર ત્રિકાળ, ત્રિકાળ યથાખ્યાત ચારિત્રસ્વરૂપ મારું સ્વરૂપ છે. આહાહા...! સહજ નિરાવરણ, સહજ જ્ઞાન, સહજ દર્શન, સહજ ચિત્શક્તિ અને સહજ યથાખ્યાત ચારિત્ર. આહાહા...! આ પ્રગટ પર્યાયની વાત નથી. વસ્તુ સ્વરૂપ અકષાયસ્વરૂપ છે-વસ્તુસ્વરૂપ વીતરાગસ્વરૂપ છે. એ વીતરાગસ્વરૂપ છે એ યથાખ્યાત ચારિત્રસ્વરૂપ છે. આહાહા...! પર્યાયમાં જે યથાખ્યાત પ્રગટે છે, એ યથાખ્યાત ચારિત્ર સ્વભાવમાંથી પ્રગટે છે. યથાખ્યાત ચારિત્ર સ્વરૂપ હું ત્રિકાળ છું. આહાહા...!

આવી વાત બહાર આવે તો કેટલાક કહે છે, એ તો ‘સોનગઢ’ની વાત છે. વ્યવહારની વાત આવે તો એ આપણી. અરે...! ભગવાન! ‘સોનગઢ’ એટલે સોનું. એને કાટ ન હોય. એમ ભગવાન ત્રિલોકના નાથને કાટ અને આવરણ કેવા? પ્રભુ! આહાહા...! એ લોઢાને કાટ હોય, સોનાને ન હોય. એમ સુવર્ણ સમાન ભગવાન યથાખ્યાત ચારિત્ર સંપન્ન સ્વરૂપ પ્રભુ... આહાહા...! ત્રિકાળ. કઠણ પડે પણ વસ્તુ તો આવી જ છે, ભાઈ! એને કોઈ રીતે હળવી, ને મોળી ને વિકારી અને અલ્પતાવાળી માનવી એ બધી વિપરીતતા છે. આહાહા...! સમજાય છે?

‘સહજ...’ બધું લીધું. ‘શુદ્ધનિશ્ચયથી (૧) સદા નિરાવરણસ્વરૂપ, (૨) શુદ્ધજ્ઞાનરૂપ, (૩) સહજ ચિત્શક્તિમય,...’ વીર્યવાળું ચિત્શક્તિ. દર્શનરૂપ. પરિપૂર્ણ દર્શનની સ્ફૂરણ અને સહજ ‘અવિચળ સ્થિતિરૂપ સહજ યથાખ્યાત ચારિત્રવાળા...’ આહાહા...! તત્ત્વ જે છે વસ્તુ આત્મા, યથાખ્યાત ચારિત્રના સ્વરૂપથી ભરેલું છે એ. આહાહા...! એવું સ્વરૂપ જો ન હોય તો યથાખ્યાત (ચારિત્ર) પર્યાયમાં આવે ક્યાંથી? બહારથી આવે છે? આહાહા...! વીતરાગ સ્વભાવથી ભરેલો ભગવાન છે. એ એવો છે તો પર્યાયમાં તેના આશ્રયે વીતરાગતા આવે છે. આહાહા...! પૂર્ણ જ્ઞાનસ્વરૂપ ભગવાન છે તો એને આશ્રયે કેવળજ્ઞાનની પર્યાય પ્રગટ થાય છે. પૂર્ણ દર્શનસ્વરૂપ

છે તો એને આશ્રયે પૂર્ણ દર્શન પ્રગટ થાય છે. પૂર્ણ વીર્ય પ્રભુસ્વરૂપ છે, પૂર્ણ વીર્યસ્વરૂપ છે, તો અનંત વીર્યની પર્યાય પ્રગટ થાય છે. આહાહા...! આવો માર્ગ. એ તો નિશ્ચયની વાત છે, નિશ્ચયની વાત છે. પણ નિશ્ચયની એટલે સાચી વાત છે. એમ કહીને કાઢી નાખે. એ તો નિશ્ચયની વાત છે. અને બહુ તો એવું થઈ ગયું છે, એ તો 'સોનગઢ'ની વાત છે. નિશ્ચયની સાચી વાત તે 'સોનગઢ'ની અને આપણી વ્યવહારની વાત ખોટી એ આપણી.

મુમુક્ષુ :- એવો ભાગ પાડવામાં શું વાંધો છે?

ઉત્તર :- વાંધો એને પોતાને છે. એને ખતવવું છે કે અમે પણ આ વ્યવહાર કરતાં કરતાં ધર્મી છીએ, એમ એને કહેવું છે. અમે શુભભાવમાં રહ્યા છતાં પણ અમારે ધર્મ છે. અમે સાધન કરીએ છીએ. આહાહા...! શું થાય? પ્રભુ! ભગવાન! પૂર્ણાનંદ પ્રભુ તું છો, નાથ! તને એવી બુદ્ધિ પ્રગટો, અને પૂર્ણાનંદને પ્રાપ્ત થાય. છો એવો થા. એવી જ વસ્તુની સ્થિતિ છે. આહાહા...! કોઈ પ્રાણી વિરોધ કરે અને વિરોધથી હલકામાં જાય એ ભાવના ધર્મીની હોય નહિ. આહાહા...! ગમે તેટલો વિરોધ હો પણ પ્રભુ! તું તો આવો છો ને નાથ! એ છો તેમાં આવ ને. તો છે તેમાં આવ તો છે એવી દશા તને પ્રગટ થશે. આહાહા...! આવું છે. 'હીરાલાલજી' નથી આવ્યા? 'મુંબઈ' ગયા હશે. આહાહા...! બહુ સરસ વાત. આહાહા...!

સ્વભાવિક નિશ્ચયસ્વરૂપથી, સત્ય સ્વરૂપથી તે સહજ ચિત્સાક્તિમય, સહજજ્ઞાનમય, સહજચારિત્રમય... આહાહા...! સહજવીર્યમય, સહજદર્શનમય સ્વભાવસ્વરૂપ. સ્વભાવને કોઈ સંખ્યા, એને કોઈ ક્ષેત્રની મોટપની જરૂર નથી. મોટું ક્ષેત્ર હોય તો મોટો એમ નથી. આહાહા...! નિગોદના જીવ એક અંગુલના અસંખ્ય ભાગમાં અનંતા રહ્યા છે, તે પણ એક એક આત્મા આવા છે. આહાહા...! સદાય કીધું ને? સદાય નિરાવરણ કીધું છે ને? કે ક્યારેક એમ છે? આહાહા...!

પ્રભુ! કહે છે, નિગોદના જીવ, જેનો એક શ્વાસ આયુષ્ય સરખું ... પણ ભિન્ન-ભિન્ન તત્ત્વ છે. અને તે ભિન્ન તત્ત્વ પરિપૂર્ણ આવું છે. એમાં પણ આવું જ છે. પર્યાયમાં ફેર છે વસ્તુ તો આવી જ છે. આહાહા...! નિગોદમાં હોય કે અભવિ હોય, લ્યો ને. આહાહા...! પણ એનો આત્મસ્વભાવ તો આવો જ છે. એ પર્યાયમાં પ્રગટ ન થાય, એની લાયકાત ન હોય એ જુદી વસ્તુ છે. છતાં પણ અભવિની વસ્તુ તો આવી જ છે. 'સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો.' આહાહા...! એ અભવિ કોઈ ગુણ નથી, અભવિ પર્યાયની લાયકાત અને યોગ્યતા છે. ભવિ પણ એવો કોઈ ગુણ નથી. ગુણ હોય તો તો ત્રિકાળ રહે. ભવિપણું ગુણ હોય તો ત્રિકાળ રહે તો ભવ્યપણું કોઈ દિ' જાય જ નહિ. અને એ ભવ્યપણું એ તો પર્યાયની લાયકાત છે. અહીં તો કહે છે હું તો આવો છું એમાં તો ભવિપણું પણ મારામાં નથી. એય...! આહાહા...! એ ચૌદ માર્ગશામાં આવી ગયું ને? ચૌદ માર્ગશા. ભવિ-અભવિ

હું નથી. આહાહા..!

હવે અહીં તો અત્યારે એમ કહે છે, કે આપણે ભવિ છીએ કે અભવિ? કાળલબ્ધિ પાકી છે કે નહિ પાકી? એ સર્વજ્ઞ જાણે. આપણને ખબર ન પડે. અરે..રે..! પ્રભુ! પ્રભુ! શું કરે છે? ભાઈ! આહાહા..! આ શોભતું નથી, નાથ! મહાપ્રભુ ચૈતન્યનો, આનંદનો સાગર, એને તું હજી ભવિ-અભવિ છીએ કે નહિ એ ખબર નથી એમ તું કહે, અને કાળલબ્ધિ પાકી છે કે નહિ એ કેવળી જાણે. શું તું કહેવા માગે છે? ભાઈ! આહાહા..! એમ કહે છે. એક 'જ્ઞાનમતિ' છે ને. 'દિલ્હી'માં ૨૫ લાખનું જંબુદ્વીપ બનાવ્યું છે. અહીં 'હસ્તિનાપુર'માં મેરુ પર્વત બનાવ્યો છે. એ એમ કહે છે. છાપામાં આવ્યું હતું. આપણે ભવિ છીએ કે અભવિ છીએ? કે કાળલબ્ધિ પાકી ન પાકી એ સર્વજ્ઞ જાણે. અર..ર..! પ્રભુ! પ્રભુ! તેં આ શું વાત કરી? આવી બુદ્ધિ પ્રભુ તને ક્યાંથી આવી? આહાહા..! ભવિ અને અભવિ હું નથી. હું તો ત્રિકાળી નિરાવરણ અખંડાનંદ પ્રભુ છું. આહાહા..! છે?

'યથાખ્યાત ચારિત્રવાળા એવા મને...' આચાર્ય પોતે કહે છે. 'એવા મને...' પંચમઆરાના છન્દસ્થ મુનિ... આહાહા..! ભગવાનના (નિર્વાણના) હજાર વર્ષ ગયા પછી 'અમૃતચંદ્રાચાર્ય' પોકારે છે. આહાહા..! આ 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' (પોકાર કરે છે). 'એવા મને સમસ્ત સંસારકલેશના હેતુ ક્રોધ-માન-માયા-લોભ નથી.' આહાહા..! મને નથી, એમ કહે છે. ભગવાન પોતે નથી, કેવળી નથી, છતાં પોતે કહે છે. આહાહા..! તે પંચમઆરાના મુનિ (કહે છે). આહાહા..! ત્યાં આરો ક્યાં છે? એ તો ત્રિકાળ નિરાવરણ પ્રભુ છે. સ્વાભાવિક ચિત્શક્તિ, સ્વાભાવિક જ્ઞાન, સ્વાભાવિક વીર્ય, સ્વાભાવિક દર્શન, સ્વાભાવિક ચારિત્ર, એ સ્વભાવ જેનો.. જેનો સ્વભાવ છે તેને મર્યાદા શું? જેનો સ્વભાવ છે એ તો અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... આહાહા..! અનંત (સ્વભાવ) જેનો છે, જેની દરેક ગુણની શક્તિનું સામર્થ્ય જ અનંત છે. એવા ગુણનો ધરનાર એવો હું... આહાહા..!

'મને...' છે ને? બધામાં એમ આવ્યું. ઓલામાં પણ એમ આવ્યું હતું, નહિ? મારે દેવપર્યાય નથી. એમ આવ્યું હતું ને? જુઓને. મારે ભેદો નથી, મારે મનુષ્ય-તિર્યચ-વયકૃત નથી, મારે આ સકળ-મોહરાગદ્વેષ નથી. આહાહા..! પંચમઆરાના જીવ. એ પંચમઆરાનો જીવ જ નથી. આહાહા..! એને કોઈ આરો-કાળ લાગુ પડતો જ નથી. આહાહા..! એવો જે ભગવાનઆત્મા હજાર વર્ષ પહેલા.. આ તો પછી થયા. આઠસો વર્ષ થયા. એ 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' મુનિ. 'કુંદકુંદાચાર્ય'ના પાઠમાં છે એમાંથી કહ્યું છે ને? પંચરત્ન. ગાથામાં ... છે. 'ગાહં ગારયમાવા' છે ને? નથી મને નારકભાવ, તિર્યચભાવ, નથી મને 'મગ્ગણઠાણો ગાહં ગુણઠાણ' એ 'કુંદકુંદાચાર્ય' કહે છે. આહાહા..! મારો પ્રભુ સ્વભાવથી ભરેલો ત્રિકાળ છે. તેમાં આ બધું છે નહિ. આહાહા..! એ કાંઈ વાતે વડા થાય એવું નથી. આહાહા..! એના અંતર વીર્યનું કામ, અંતરના પરમસ્વભાવભાવને કબુલે... આહાહા..! હું આ છું મને આ નથી. હું આ

હું, મને આ નથી. આહાહા..! અસ્તિ-નાસ્તિ. અનેકાંત. આહાહા..!

ભગવાન છે ને બધા... આહાહા..! અમૃતના સાગરથી ભરેલા પ્રભુ છે ને, ભાઈ! અલ્પજ્ઞ અને વિકાર એ તારું સ્વરૂપ છે જ નહિ. તારા સ્વરૂપમાં છે જ નહિ. આહાહા..! દેહ પણ તારું સ્વરૂપ નથી, રાગ તારું સ્વરૂપ નથી, ભેદ પણ તારું સ્વરૂપ નથી. આહાહા..! ધ્રુવ ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ, જ્ઞાનનો સાગર, આનંદનો સાગર, યથાખ્યાત ચારિત્રનો પિંડ પ્રભુ! આહાહા..! અરે..! પણ યથાખ્યાત ચારિત્ર તો અગિયારમે, બારમે ગુણસ્થાને પ્રગટે. એ તો પર્યાયની વાત છે. ઇ ક્યાં અહીં વાત છે? અહીં તો ત્રિકાળ. યથાપ્રસિદ્ધ જેવું એનું સ્વરૂપ છે, તેવો ચારિત્રવાળો એ પોતે ભગવાન છે, ત્રિકાળ છે. એ નિગોદમાં પણ એવો છે. પણ એને ખબર નથી.

અહીં તો કહે છે, હું આવો છું. આહાહા..! એવા બધા ભગવાન એવા છે. આહાહા..! જેવો હું છું, તેવો જ બીજા બધા આત્માને હું માનું છું. બધા આત્માઓ પરિપૂર્ણ પ્રભુ છે. આહાહા..! શરીરને ન જો, પર્યાયને ન જો, રાગને ન જો, મારો પ્રભુ પૂર્ણ ભગવાનથી ભરેલો છે ને. ભગ એટલે લક્ષ્મીથી ભરેલો, પૂર્ણ લક્ષ્મીથી ભરેલો પ્રભુ છે. આહાહા..! એવા મને... આહાહા..! છે? નથી, મારે નથી. આહાહા..! એ ક્રોધ-માન-માયા-લોભ મારે નથી.

‘મને સમસ્ત સંસારકલેશના હેતુ...’ સંસારનો હેતુ જે ક્રોધ-માન-માયા-લોભ કષાય, જે સંસારનો લાભ, મારા સ્વરૂપમાં છે જ નહિ. અહીં તો આનંદના લાભવાળો ભગવાન હું છું. આહાહા..! આત્માને માનવો એ કાંઈ સાધારણ વાત નથી. આવા આત્માને માનવો. આવો આત્મા. આત્મા એટલે આત્મા એમ નહિ. આહાહા..! આવા સ્વભાવવાળો ભરેલો, દરેક સમયે પરિપૂર્ણ પ્રભુ! સહજ નિરાવરણ ચૈતન્યશક્તિ, જ્ઞાન, દર્શન અને યથાખ્યાત ચારિત્રથી પરિપૂર્ણ પ્રભુ! એવા મને ક્રોધ-માન-માયા-લોભ નથી.

અરે..! પ્રભુ! પંચમઆરાના તમે સાધુ અને ભગવાન પછી પંદરસો વર્ષે થયા. આહાહા..! હજાર વર્ષ. તો આ તમને આવી ક્યાંથી ખબર પડી? આહાહા..! એ અમે છીએ ને બાપુ! અમે છીએ તેની ખબર પડી છે. આહાહા..! પણ તમે ભગવાનને પૂછવા ગયા નથી. ‘કુંદકુંદાર્ય’ તો વળી ગયા હતા. પણ તો એ તો સમકિતી આહાહા..! પ્રભુ! તમે કેવળી પરમાત્મા બિરાજે છે ત્યાં ગયા નથી અને પંચમઆરાના તમે સાધુ આવી વાતું કરો. અમે ભગવાન પાસે ગયા છીએ. અમારો ભગવાન જે છે એ પૂર્ણ જ્ઞાન, પૂર્ણ દર્શન સહજ નિરાવરણ, પૂર્ણ શાંતિ અને પૂર્ણ યથાખ્યાત શાંતિથી ભરેલો, ચારિત્રથી ભરેલો (છે). આહાહા..! એવા મને.. આ હું છું એવા મને આ ક્રોધ-માન-માયા-લોભ મારે નથી. આહાહા..! થઈ ગયું કેવળજ્ઞાન? ક્રોધ-માન-માયા (નથી એમ કહો છો). સાંભળને હવે. કેવળજ્ઞાન થયું એ તો પર્યાય છે. અહીં તો કેવળજ્ઞાન એ પર્યાય હું નથી. હું તો મહાપ્રભુ છું. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- કેવળજ્ઞાનનો બાપ છું.

ઉત્તર :- કેવળજ્ઞાનનો બાપ. કેવળજ્ઞાન એ પ્રજા છે. એ પ્રજાનો તો આ પિતા છે. પર્યાય છે, પ્રજા એટલે પર્યાય. આહાહા..!

વસ્તુનો સ્વભાવ આવો જ ત્રિકાળ છે. આહાહા..! એ ગાથામાં ન આવ્યું? 'એયત્તણિચ્છયગદો સમઓ સવ્વથ્થ સુંદરો લોગે।' આવે છે ને 'સમયસાર'ની ત્રીજી ગાથામાં? 'એયત્તણિચ્છયગદો સમઓ સવ્વથ્થ સુંદરો લોગે।' સર્વત્ર લોકમાં સુંદર ભગવાન પૂર્ણાનંદથી ત્રિકાળ ભરેલો છે. એને રાગનો ને બંધનો સંબંધ કેવો એ તો વિસંવાદ ઝઘડો ઊભો કર્યો. આહાહા..! ત્રીજી ગાથાથી ઉપાડ્યું. 'એયત્તણિચ્છયગદો સમઓ' પદાર્થ 'સવ્વથ્થ સર્વત્ર 'શ્રીમદ્દે' કહ્યું, સત્ સત્ છે. સત્ સર્વત્ર છે. સત્ સર્વત્ર છે. સત્ સરળ છે. આવા શબ્દો વાપર્યા છે. સત્ સત્ છે, સત્ સર્વત્ર છે સત્ સરળ છે. સત્ સમજાવનાર ગુરુ જોઈએ એટલી વાત લીધી છે. આહાહા..! બહુ સરસ વાત! ગજબ વાત છે! આહાહા..!

પ્રભુ! તું આવો છો. આ વિશેષ અતિશય કરીને વાત થતી નથી. આત્મા કહીએ તે આત્મા આવો જ છે. નવતત્ત્વમાં આત્મા કહીએ તે આત્મા આવો જ છે. ત્રિકાળ આત્મા એવો છે. ગમે તે પર્યાયમાં હોય પણ વસ્તુ તો ત્રિકાળ એવી જ છે. આહાહા..! એની દૃષ્ટિ કરવી, એનું આલંબન લેવું. એ 'નિર્જરા અધિકાર'માં આવે છે ને? જ્ઞાનનું આલંબન લેતા આમ થાય છે પછી આમ ભ્રાંતિ ટળે છે. આહાહા..! ભગવાન જ્ઞાનસ્વરૂપ, આનંદસ્વરૂપ પ્રભુ! એનો આશ્રય લેતાં, આલંબન કરતાં ભ્રાંતિ ટળે છે, સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય છે. આહાહા..! 'નિર્જરા અધિકાર'માં છે. કર્મ ટળે છે ને એ બધા ઘણા બોલ લીધા છે. આહાહા..! એમાં હોય એ ટળે ક્યાંથી? એમાં એ નથી. આહાહા..! એનામાં કર્મ તો નથી પણ અલ્પજ્ઞ પર્યાય એમાં નથી. આહાહા..! 'નિર્જરા અધિકાર'માં લીધું છે ને? ભાઈ! મતિ-શ્રુતજ્ઞાન એ વધતું જાય છે એ સામાન્યને અભિનંદે છે. તોડતું નથી. આહાહા..! છે ને? મતિ-શ્રુતની શુદ્ધિ વધે છે, એ ભેદ કરતો નથી. એ અભેદને અભિનંદે છે. સામાન્યમાં એકાકાર વિશેષ થાય છે. આહાહા..! 'નિર્જરા અધિકાર'માં છે.

અહીં તો મને નથી. પ્રભુ! તમને તો અવધિજ્ઞાન નથી ને. મન:પર્યયજ્ઞાન નથી, કેવળજ્ઞાન નથી. પંચમઆરાના સાધુ મતિ અને શ્રુતજ્ઞાન બે છે. બાપુ! એ મતિ-શ્રુતજ્ઞાનમાં જ આ આત્મા આવો જણાય છે. આહાહા..! અવધિ અને મન:પર્યયની જરૂર નથી. કારણ કે એ સાધક નથી. મતિ-શ્રુત સાધક છે અને સાધ્ય કેવળજ્ઞાન છે. ધ્યેય દ્રવ્ય છે. ધ્યેય પરિપૂર્ણ છું એ દ્રવ્ય છે. ધ્યેય. સાધક છે એ મતિ-શ્રુતજ્ઞાન છે. સાધ્ય છે એ ઉપેય છે, એ સિદ્ધ છે. ઉપાય છે તે સાધન, ધ્યેય છે તે દ્રવ્ય ત્રિકાળી આવું છે. આહાહા..! અરે..! ભગવાનના વિરહ પડ્યા. પાછળથી લોકોએ આત્માને કઈ રીતે કલ્પી નાખ્યો. અને સત્ય હતું એને અસત્ય કરી નાખ્યું અને અસત્યને સત્ય ઠરાવી દીધું. આહાહા..! આ વ્રત ને તપ ને ભક્તિ ને પૂજાથી થાય.

‘નિર્જરા અધિકાર’માં કહ્યું, કોઈ જિનઆજ્ઞાની બહાર કરે ... તોપણ કાંઈ ન થયું અને જિનઆજ્ઞામાં કહેલા વ્રતાદિને કરે તો પણ મિથ્યાદષ્ટિ છે. આવે છે ને? આહાહા...! આ જે નિશ્ચય વસ્તુ છે, પૂર્ણ સ્વભાવથી ભરેલો, જ્ઞાનથી પરિપૂર્ણ, પ્રભુતાથી પરિપૂર્ણ, દર્શનથી પરિપૂર્ણ, શાંતિથી પરિપૂર્ણ, ચારિત્રથી પરિપૂર્ણ, વીતરાગતાથી પરિપૂર્ણ, આનંદથી પરિપૂર્ણ, જીવતરશક્તિથી પરિપૂર્ણ, કર્તાશક્તિથી પરિપૂર્ણ, કર્મશક્તિ, કાર્યશક્તિથી પરિપૂર્ણ... આહાહા...! એવા પરિપૂર્ણ સ્વભાવથી ભરેલા મને, ક્રોધ-માન-માયા-લોભ નથી. આહાહા...! થઈ ગયા કેવળી? સાંભળને હવે, કેવળી તો પર્યાય છે. થઈ ગયો ભગવાન? હું ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ ભગવાનસ્વરૂપ છું, તે હું છું. આ પર્યાયના ભેદ-ફેદ એ હું છું નહિ. આ પ્રતિક્રમણ. આહાહા...!

એટલી વાત કરીને હવે કહે છે, ‘આ (ઉપરોક્ત) વિવિધ વિકલ્પોથી (ભેદોથી) ભરેલા વિભાવપર્યાયોનો નિશ્ચયથી હું કર્તા નથી,...’ ચૌદ માર્ગણા, ચૌદ જીવસ્થાન, ચૌદ ગુણસ્થાન, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ... આહાહા...! અને કાયાકૃતાદિ ભેદ, એનો હું કર્તા નથી. આહાહા...! ત્યારે કોણ કર્તા છે? સવારમાં ભાઈએ પ્રશ્ન કર્યો હતો ને? રાગ રાગને કરે, હું કર્તા નથી. આહાહા...! ઝીણી વાત છે, ભાઈ! આહાહા...! પ્રભુના વિરહ પડ્યા અને પ્રભુનો માર્ગ રહી ગયો વાણીમાં. શાસ્ત્ર વાણી રહી ગઈ, વાણીમાં ભાવ ભરેલા રહ્યા. એ ભાવ ભરેલો આત્મા, એ રહેલો છે આહાહા...! સમજાય છે કાંઈ? એવો જે ભગવાનઆત્મા, આવા ભેદોનો હું કર્તા નથી, એ કરાવતો નથી, હું એનો કરાવનાર નથી. ચૌદ ગુણસ્થાનનો કર્તા નથી, ચૌદ જીવસ્થાનનો કર્તા નથી, ચૌદ... આહાહા...! માર્ગણાસ્થાનનો કર્તા નથી. ઓહોહો...!

‘પુદ્ગલકર્મરૂપ કર્તાનો (–વિભાવપર્યાયોના કર્તા જે પુદ્ગલકર્મો તેમનો–) અનુમોદક નથી..’ કર્તા ઠરાવ્યો પાછો. ‘(–વિભાવપર્યાયોના કર્તા જે પુદ્ગલકર્મો...)’ એ તો બધા કર્મના નિમિત્તે બધા ભેદ આદિ થાય છે. મારા સ્વભાવમાં છે નહિ. તેમનો ‘અનુમોદક નથી...’ ભલે એ નિમિત્તને આધિન એવા થાય પણ હું એનો અનુમોદક નથી. વિશેષ કહેશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)